

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR-4101-010-01/2014

P/14/045

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/045 - Pomoc w usamodzielnianiu pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Maria Ossowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 89767 z dnia 9 maja 2014 r. [dowód: akta kontroli str. 1-2]
Jednostka kontrolowana	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku, ul. Kościuszki 2, 57-300 Kłodzko (dalej: PCPR lub Centrum)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jacek Kubicki, Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku (dalej: Dyrektor PCPR lub Dyrektor Centrum) [dowód: akta kontroli str. 3-4]

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli¹ Centrum prawidłowo realizowało większość zadań powierzonych przez Starostę Kłodzkiego, a określonych *ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*² (dalej: *ustawa o pieczy zastępczej*). Niemniej jednak procedury przyjęte odnośnie realizacji zadań w procesie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej nie w pełni odpowiadały wymogom wzmiankowanej *ustawy*.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W PCPR stworzono warunki do realizacji zadań związanych z usamodzielnieniem wychowanków pieczy zastępczej, jednakże nie zidentyfikowano potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej, czego wymaga art. 182 ust. 5 *ustawy o pieczy zastępczej*, jak również nie informowano Zarządu Powiatu Kłodzkiego (w corocznych sprawozdaniach) o przebiegu realizacji trzyletniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej (dalej: Program rozwoju pieczy), tym samym nie brano pod uwagę spraw związanych z usamodzielnianiem się wychowanków pieczy zastępczej i zabezpieczeniem środków na ten cel.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków, w tym wybór form pomocy

Opis stanu
faktycznego

- 1.1. W 2012 r. przewidzianą w art. 140 *ustawy o pieczy zastępczej* pomocą:
- na kontynuowanie nauki³ planowano objąć 20 wychowanków, a faktycznie objęto 17 osób (85%),
 - na usamodzielnienie⁴ planowano objąć czterech wychowanków, a faktycznie objęto trzy osoby (75%),

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. z 2013 r., poz. 135 ze zm.

³ Art. 140 ust. 1 pkt 1 lit. a *ustawy o pieczy zastępczej*.

⁴ Art. 140 ust. 1 pkt 1 lit. b *ustawy o pieczy zastępczej*.

- na zagospodarowanie⁵ planowano objąć czterech wychowanków, a faktycznie objęto trzy osoby (75%).

W 2013 r. przewidzianą w art. 140 ustawy o pieczy zastępczej pomocą:

- na kontynuowanie nauki planowano objąć 45 wychowanków, a faktycznie objęto 43 osoby (95,6%),
- na usamodzielnienie planowano objąć ośmiu wychowanków, a faktycznie objęto sześć osób (75%),
- na zagospodarowanie planowano objąć dziewięciu wychowanków, a faktycznie objęto siedem osób (77,8%).

W 2012 r. przewidzianą w art. 240 ustawy o pieczy zastępczej (w związku z art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁶, dalej: *ustawa o pomocy społecznej*) pomocą:

- na kontynuowanie nauki⁷ planowano objąć 125 wychowanków, a faktycznie objęto 116 osób (92,8%),
- na usamodzielnienie⁸ planowano objąć 20 wychowanków, a faktycznie objęto 17 osób (85%),
- na zagospodarowanie⁹ planowano objąć 16 wychowanków, a faktycznie objęto 11 osób (68,8%).

W 2013 r. przewidzianą w art. 240 ustawy o pieczy zastępczej (w związku z art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej) pomocą:

- na kontynuowanie nauki planowano objąć 85 wychowanków, a faktycznie objęto 78 osób (91,8%),
- na usamodzielnienie planowano objąć 15 wychowanków, a faktycznie objęto 10 osób (66,7%),
- na zagospodarowanie planowano objąć 10 wychowanków, a faktycznie objęto siedem osób (70,0%).

Rozpoznając potrzeby dotyczące liczby wychowanków rozpoczynających proces usamodzielnienia (w przypadku osób opuszczających pieczę zastępczą) opierano się na dostarczonym do PCPR indywidualnym programie usamodzielnienia (dalej: IPU), sporządzonym przez osobę usamodzielnianą wraz z opiekunem usamodzielnienia, który przewidywał wskazanie planowanych terminów ubiegania się o świadczenia przysługujące osobom usamodzielnianym. W przypadkach, w których terminy nie zostały określone, przed zatwierdzeniem IPU zwracano się o uzupełnienie danych. Dyrektor PCPR wyjaśnił, że „gromadzenie informacji o zamiarze opuszczenia pieczy zastępczej z wyprzedzeniem czasowym umożliwiającym zaplanowanie środków finansowych na świadczenia, jak również przygotowanie procesu usamodzielnienia, nie w każdej sytuacji jest możliwe. W niektórych przypadkach zapisy w indywidualnych programach usamodzielnienia wskazywały odległe terminy ubiegania się o świadczenia, wówczas środki dla tych osób były zaplanowane z odpowiednim wyprzedzeniem. W przypadku nieodległych terminów było to znacznie utrudnione. Ponadto osoby usamodzielniane nie zawsze podejmują decyzję o opuszczeniu pieczy zastępczej w terminach określonych w indywidualnym programie usamodzielnienia. Niejednokrotnie zdarza się, że wychowankowie podejmują decyzję o opuszczeniu pieczy wcześniej lub później, niż w terminie wskazanym w IPU. Podczas planowania budżetu na kolejny rok budżetowy takie sytuacje również są brane pod uwagę”.

[Dowód: akta kontroli str. 5 - 10]

1.2. W kontrolowanym okresie ośmiu wychowanków pieczy zastępczej nie zostało objętych żadnymi formami pomocy dla osób usamodzielnianych. Wynikało to z: odmowy udzielenia pomocy przez Centrum z powodu samowolnego opuszczenia placówki opiekuńczo-wychowawczej przed ukończeniem 18 roku życia (jeden przypadek), zapewnienia nieodpłatnego, pełnego utrzymania i nauki przez szkołę, do której uczęszczała osoba usamodzielniana (jeden przypadek) oraz z niezłożenia wniosku o uzyskanie świadczeń

⁵ Art. 140 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy o pieczy zastępczej.

⁶ Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.

⁷ Art. 240 ustawy o pieczy zastępczej w zw. z art. 88 ust. 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej.

⁸ Art. 240 ustawy o pieczy zastępczej w zw. z art. 88 ust. 1 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej.

⁹ Art. 240 ustawy o pieczy zastępczej w zw. z art. 88 ust. 1 pkt 5 ustawy o pomocy społecznej.

(sześć przypadków). Wśród tych sześciu przypadków: (a) jedna z usamodzielnianych osób podjęła decyzję o opuszczeniu rodziny zastępczej, przerwaniu nauki i wyjeździe za granicę w celach zarobkowych, (b) dwie usamodzielniane osoby podjęły decyzję o kontynuowaniu nauki w specjalnym ośrodku wychowawczym po opuszczeniu placówki opiekuńczo-wychowawczej, (c) dwie z usamodzielnianych osób opuściły samowolnie placówkę opiekuńczo-wychowawczą (jedna przed, druga po ukończeniu 18 roku życia) nie informując o swoich planach oraz o miejscu swojego planowanego pobytu - nie podały żadnych danych do kontaktu (PCPR nie posiadało informacji z jakich przyczyn osoby te nie zgłosiły się w celu uzyskania pomocy), (d) jedna z usamodzielnianych osób podjęła decyzję o kontynuowaniu nauki, opracowała wspólnie z opiekunem usamodzielnienia (przy współpracy z pracownikiem PCPR) modyfikację IPU, została poinformowana o możliwości korzystania ze świadczeń PCPR i konieczności wystąpienia z wnioskiem o przyznanie pomocy, jednakże nie podjęła nauki i nie wystąpiła z wnioskiem o przyznanie świadczeń. Według Dyrektora PCPR: „na terenie powiatu kłodzkiego nie istnieją bariery związane z usamodzielnieniem. Każda z osób opuszczających pieczę zastępczą, po spełnieniu warunków określonych w ustawie o pieczy zastępczej może zostać objęta pomocą, która wynika z art. 140 ww. ustawy, jeżeli wyraża taką wolę. Z każdą z osób opracowany jest indywidualny program usamodzielnienia, w którym jest zawarta informacja o świadczeniach, o jakie może ubiegać się osoba usamodzielniana. Niemniej jednak w trakcie realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia mogą pojawić się przeszkody w jednym z obszarów, do których należy pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ograniczona ilość lokali mieszkalnych, które można uzyskać z zasobów miast oraz gmin oraz brak mieszkań chronionych na terenie powiatu kłodzkiego może być przeszkodą na drodze do usamodzielnienia”.

[Dowód: akta kontroli str. 11 - 28]

1.3. W PCPR przyjęto jedną formę informowania o możliwości korzystania ze świadczeń związanych z usamodzielnieniem, tj. na stronach Biuletynu Informacji Publicznej (www.pcpr.bip.klodzko.pl). Informacje dotyczące dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku i wskazania osób mogących udzielić bardziej szczegółowych informacji były aktualizowane średnio co osiem miesięcy. Ponadto w 2013 r. została tamże opublikowana informacja dotycząca możliwości skorzystania m.in. przez osoby usamodzielniane z kursów zawodowych i innych form aktywizacji zawodowej oraz integracji społecznej w ramach projektu „Bądź aktywny, uwierz w siebie”. Brak było natomiast informacji dotyczącej szczegółowej procedury ubiegania się o pomoc dla osób usamodzielnianych.

[Dowód: akta kontroli str. 29 - 37]

1.4. Dysponowanie przez Centrum środkami na realizację zadań związanych z realizacją ustawy o pieczy zastępczej, w tym na finansowanie świadczeń związanych z usamodzielnieniem, w okresie objętym kontrolą przedstawiało się następująco:

- zgłoszone w 2012 r. przez Centrum zapotrzebowanie na środki finansowe na zadania związane z realizacją ustawy o pieczy zastępczej wyniosło 8 266,7 tys. zł, w tym środki na finansowanie świadczeń związanych z usamodzielnieniem stanowiły kwotę 993,9 tys. zł (12,0%). Ujęte w pierwotnej uchwale budżetowej środki na przedmiotowe zadania wyniosły 6 469,5 tys. zł, w tym środki na finansowanie świadczeń związanych z usamodzielnieniem 838,8 tys. zł (13,0%). Wydatki ogółem na przedmiotowe zadania zrealizowane zostały w wysokości 5 510,4 tys. zł, odpowiadającej 66,7% kwoty zgłaszanych potrzeb, w tym wydatki dotyczące finansowania świadczeń związanych z usamodzielnieniem wyniosły 675,7 tys. zł (12,3% ogółu wydatków), co odpowiadało 68,0% kwoty zgłaszanych potrzeb. W stosunku do wielkości ujętych w pierwotnej uchwale budżetowej, wydatki ogółem na zadania związane z realizacją ustawy o pieczy zastępczej wykonano w 85,2%, w tym wydatki dotyczące finansowania świadczeń związanych z usamodzielnieniem w 80,6%. Z kwoty przeznaczonej na zadania związane z realizacją ustawy o pieczy zastępczej nie wykorzystano kwoty 959,1 tys. zł, w tym 163,1 tys. zł środków przeznaczonych na świadczenia związane z usamodzielnieniem;
- zgłoszone w 2013 r. przez Centrum zapotrzebowanie na środki finansowe na zadania związane z realizacją ustawy o pieczy zastępczej wyniosło 7 521,3 tys. zł, w tym środki na finansowanie świadczeń związanych z usamodzielnieniem stanowiły kwotę 857,0

tys. zł (11,4%). Ujęte w pierwotnej uchwale budżetowej środki na te zadania wyniosły 6 486,3 tys. zł, w tym środki na finansowanie świadczeń związanych z usamodzielnieniem 836,4 tys. zł (12,9%). Wydatki ogółem na przedmiotowe zadania zrealizowane zostały w wysokości 5 657,2 tys. zł, odpowiadającej 75,2% zgłaszanych potrzeb, w tym wydatki dotyczące finansowania świadczeń związanych z usamodzielnieniem wyniosły 649,8 tys. zł (11,5% ogółu wydatków), co odpowiadało 75,8% kwoty zgłaszanych potrzeb. W stosunku do wielkości ujętych w pierwotnej uchwale budżetowej, wydatki ogółem na zadania związane z realizacją ustawy o pieczy zastępczej wykonano w 87,2%, w tym wydatki dotyczące finansowania świadczeń związanych z usamodzielnieniem w 77,7%. Z kwoty przeznaczonej na zadania związane z realizacją ustawy o pieczy zastępczej nie wykorzystano środków w wysokości 829,1 tys. zł, w tym 189,7 tys. zł środków przeznaczonych na świadczenia związane z usamodzielnieniem.

W budżetach powiatu kłodzkiego uwzględniane były potrzeby finansowe zgłaszane przez Centrum do projektów uchwał budżetowych.

W okresie objętym kontrolą Centrum nie otrzymywało dotacji z budżetu państwa na podstawie art. 197 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej.

[Dowód: akta kontroli str. 38–40]

1.5. Przed dniem 1 stycznia 2012 r., tj. przed wejściem w życie ustawy o pieczy zastępczej, w strukturach PCPR funkcjonował Zespół ds. opieki nad dzieckiem i rodziną¹⁰, w składzie obejmującym, oprócz kierownika (jeden etat), zatrudnionych na stanowiskach ds. rodzin zastępczych (cztery etaty) i stanowiskach ds. placówek opiekuńczo-wychowawczych (trzy etaty), tj. w sumie osiem etatów. W dniu 24 stycznia 2012 r., z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2012 r., ww. Zespół został przekształcony w Zespół ds. świadczeń i pieczy zastępczej¹¹, składający się z kierownika (jeden etat), stanowisk ds. rodzinnej pieczy zastępczej (trzy etaty), stanowiska ds. ustalania opłat rodziców za pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej (jeden etat), stanowiska ds. instytucjonalnej pieczy zastępczej (jeden etat), stanowiska ds. osób usamodzielnionych (jeden etat), stanowiska ds. sprawozdawczości (jeden etat), tj. w sumie z ośmiu etatów. W czerwcu 2013 r. Dyrektor PCPR wnioskował do Zarządu Powiatu Kłodzkiego o wyodrębnienie z Zespołu ds. Świadczeń i Pieczy Zastępczej, komórki organizacyjnej (Zespołu) ds. usamodzielnienia i odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej oraz zadań związanych ze wsparciem dla osób usamodzielniających się z pieczy zastępczej, a także o zwiększenie o jeden etat liczby stanowisk ds. ustalania opłat za pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej. Od dnia 16 lipca 2013 r.¹² zadania wynikające z ustawy o pieczy zastępczej realizowane są w PCPR przez dwa zespoły, tj.: Zespół ds. usamodzielnienia i odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej, składający się z kierownika (jeden etat), stanowiska ds. usamodzielnienia (jeden etat) i stanowiska ds. ustalania opłat za pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej (dwa etaty), oraz Zespół ds. pieczy zastępczej, składający się z kierownika (jeden etat) i stanowisk ds. pieczy zastępczej (cztery etaty). Zespoły te obejmowały w sumie dziewięć etatów.

Według wyjaśnień Dyrektora PCPR „aktualny stan zatrudnienia na stanowiskach związanych ze stosowaniem ustawy o pieczy zastępczej w Centrum pozwala na zapewnienie prawidłowej realizacji zadań, w tym także związanych z pomocą świadczoną osobom usamodzielnianym. Zwiększenie zatrudnienia wpłynęłoby na poprawę jakości wykonywanych zadań, w szczególności w zakresie świadczonej pracy socjalnej, w tym: pomocy w integracji ze środowiskiem osób opuszczających pieczę zastępczą, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomocy w uzyskaniu zatrudnienia, a także w zakresie skrócenia terminu oczekiwania na załatwienie sprawy”.

[Dowód: akta kontroli str. 41 – 52]

¹⁰ Zgodnie z regulaminem organizacyjnym PCPR, przyjętym uchwałą Nr 243/2009 Zarządu Powiatu Kłodzkiego z dnia 29 grudnia 2009 r.

¹¹ Zgodnie z regulaminem organizacyjnym PCPR, przyjętym uchwałą Nr 16/2012 Zarządu Powiatu Kłodzkiego z dnia 24 stycznia 2012 r.

¹² Zgodnie z regulaminem organizacyjnym PCPR, przyjętym uchwałą Nr 117/2013 Zarządu Powiatu Kłodzkiego z dnia 16 lipca 2013 r.

1.6. Celem głównym Programu rozwoju pieczy, opracowanego i realizowanego w związku z art. 180 pkt 1 ustawy o pieczy zastępczej¹³, był rozwój różnorodnych form pieczy zastępczej w powiecie kłodzkim w stopniu zapewniającym opiekę potrzebującym dzieciom. Wśród sześciu celów szczegółowych, Program rozwoju pieczy uwzględniał pomoc w usamodzielnianiu wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. W treści tego opracowania zagadnieniom usamodzielniania poświęcono rozdział V - Formy kontynuowania opieki nad pełnoletnimi wychowankami, którego treść ograniczono do przedstawienia form pomocy świadczonej na usamodzielnienie, środków wydatkowanych na ten cel i liczby wychowanków objętych wskazanymi formami pomocy w latach 2008-2011, a ponadto:

- w rozdziale VI – Cel główny Programu rozwoju pieczy, cel szczegółowy nr 4 – pomoc w usamodzielnianiu wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- w rozdziale VII – Zadania Programu rozwoju pieczy, zadanie nr 18 – zapewnienie wsparcia dla osób usamodzielnianych.

Na okoliczność uchwalenia Programu rozwoju pieczy, Dyrektor PCPR nie sporządził zestawienia potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej.

Program nie został opracowany w uspołeczniony sposób. W procesie jego opracowania brali udział: Etatowy Członek Zarządu Powiatu Kłodzkiego, Dyrektor PCPR, Dyrektor Ośrodka Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kłodzku, Główny Księgowy PCPR, Kierownik Zespołu ds. świadczeń i pieczy zastępczej w PCPR oraz Specjalista ds. świadczeń i pieczy zastępczej w PCPR¹⁴.

W przedmiotowym opracowaniu zidentyfikowano jeden problem związany z rozwojem pieczy zastępczej, tzn. nie dysponowanie mieszkaniem chronionymi przez powiat kłodzki. W Programie rozwoju pieczy nie sformułowano zadań strategicznych, lecz wskazano, że opracowanie to wpisuje się w dokumenty strategiczne powiatu kłodzkiego, tj. „Strategię rozwoju powiatu kłodzkiego na lata 2008-2015” oraz „Powiatową Strategię rozwiązywania problemów społecznych powiatu kłodzkiego na lata 2007-2015”. W Programie rozwoju pieczy nie wskazano, w jaki sposób jego założenia będą wdrażane. Określono natomiast źródła jego finansowania, tj. m.in. z budżetu powiatu kłodzkiego. Na wykonawcę zadań uwzględnionych w Programie rozwoju pieczy, oprócz PCPR, Starosta Kłodzki wyznaczył organizację pozarządową, tj. Towarzystwo Społeczne „RAZEM” z siedzibą w Kłodzku¹⁵, organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie kłodzkim. Centrum kontaktowało się z Towarzystwem Społecznym „RAZEM” i koordynowało współpracę w zakresie realizacji Programu.

Sposób monitorowania realizacji Programu rozwoju pieczy określony został następująco: „*monitorowanie Programu dokonywane będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonywania zadań oraz analizy informacji zbieranych od podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Powyższe informacje będą przedkładane właściwemu organowi w corocznym sprawozdaniu z działalności PCPR*”.

W przedkładanych Zarządowi Powiatu Kłodzkiego corocznych sprawozdaniach z działalności PCPR nie zamieszczano informacji o sposobie realizacji Programu rozwoju pieczy¹⁶.

Ze środków zaplanowanych na realizację Programu w 2012 r. w wysokości 440,7 tys. zł wydatkowano 421,1 tys. zł (95,6%), natomiast z zaplanowanej na 2013 r. kwoty w wysokości 1.389,2 tys. zł wydatkowano 1.215,6 tys. zł (87,5%).

[Dowód: akta kontroli str. 53 - 219]

1.7. W latach 2012-2013 Dyrektor Centrum przedstawiał¹⁷ Zarządowi Powiatu Kłodzkiego zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej¹⁸. Potrzeby te dotyczyły poprawy stanu budynku PCPR i modernizacji sieci informatycznej. W potrzebach tych nie wyodrębniono spraw związanych z usamodzielnianiem się wychowanków pieczy zastępczej i zabezpieczeniem środków na te cele, a zestawienie potrzeb sporządzano z powołaniem

¹³ Na podstawie uchwały Nr VI/62/2012 Rady Powiatu Kłodzkiego z dnia 29 sierpnia 2012 r.

¹⁴ Na podstawie zarządzenia Starosty Kłodzkiego nr 14/2012 z dnia 13 lutego 2012 r.

¹⁵ Wyznaczonego na podstawie zarządzenia Starosty Kłodzkiego nr 115/2011 z dnia 30 grudnia 2011 r.

¹⁶ Przyjętych Uchwałami: Nr III/25/2013 z dnia 24 kwietnia 2013 r., Nr III/12/2014 z dnia 2 kwietnia 2014 r.

¹⁷ W dniu 3 kwietnia 2012 r. i w dniu 5 kwietnia 2013 r.

¹⁸ Wymogi określony w art. 182 ust. 5 ustawy o pieczy zastępczej.

się na przepisy ustawy o pomocy społecznej¹⁹. Nie opracowano lokalnych programów, określonych w art. 182 ust. 6 ustawy o pieczy zastępczej.

Sprawy związane z usamodzielnianiem wychowanków pieczy zastępczej omawiane były na forum Rady Powiatu Kłodzkiego jeden raz w roku²⁰, tj. w związku z podejmowaniem uchwał w sprawie oceny realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kłodzkiego na lata 2007-2015²¹.

[Dowód: akta kontroli str. 227 - 240]

1.8. W badanym okresie działalność Centrum nie była kontrolowana przez podmioty zewnętrzne w zakresie udzielania pomocy w usamodzielnianiu pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

1.9. W zakresie objętym niniejszą kontrolą w Centrum nie wprowadzono rozwiązań o charakterze tzw. „dobrych praktyk” w procesie usamodzielniania pełnoletnich wychowanków.

1.10. Powiat Kłodzki nie dysponował bazą mającą na celu zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej.

Dyrektor PCPR wyjaśnił w tej sprawie, że „w naszej ocenie niewystarczająca jest pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Powiat aktualnie nie dysponuje lokalami mieszkalnymi czy też mieszkaniem chronionymi. Żadna z osób usamodzielnianych nie wniosła do powiatu o przydział lokalu, byli wychowankowie zwracali się natomiast o udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych poprzez poparcie ich wniosku złożonego w urzędzie gminy czy też urzędzie miasta i taką pomoc otrzymali. W większości przypadków pomoc udzielona przez PCPR nie zaowocowała otrzymaniem lokalu mieszkalnego w krótkim czasie. Spowodowane jest to niewystarczającą liczbą wolnych lokali w stosunku do liczby złożonych wniosków”.

W okresie od 10 września 2010 r. do 15 października 2013 r. Centrum świadczyło pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych 42 osobom (dziesięć z Miasta Kłodzko, dziewięć z Miasta Nowa Ruda, po cztery z Gminy Kłodzko, Gminy Nowa Ruda i Gminy Radków, trzy z Miasta Bystrzyca Kłodzka, po dwie z Miasta Duszniki i z Miasta i Gminy Szczytna, oraz po jednej z Miasta Międzyziesie, Miasta Wałbrzych, Miasta Polanicy Zdrój i Gminy Lewin Kłodzki), które zwróciły się o udzielenie takiej pomocy. Sześć z nich (14,3%) otrzymało mieszkanie, z tego

- trzy z Gminy Radków, po upływie jednego, dwóch i 20 miesięcy,
- jedna z Miasta Kłodzko, po upływie 14 miesięcy,
- jedna z Miasta Duszniki, po upływie trzech miesięcy,
- jedna z Miasta Bystrzyca Kłodzka, po upływie 18 miesięcy.

Według informacji uzyskanych z Urzędu Miasta Kłodzko²², w latach 2010-2013 łącznie 25 wychowanków pieczy zastępczej (pięciu w 2010 r., dziesięciu w 2011 r., pięciu w 2012 r. i pięciu w 2013 r.) wystąpiło o przydział lokalu mieszkalnego z zasobu gminy, przy czym do końca 2013 r. lokal otrzymało ośmiu z nich. Średni czas oczekiwania na przydział lokalu wynosił od 10 do 46 miesięcy.

[Dowód: akta kontroli str. 241 - 246]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Centrum w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nie zdefiniowano potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej, stanowiących podstawę uchwalenia Programu rozwoju pieczy oraz powiatowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
2. W przedkładanych Zarządowi Powiatu Kłodzkiego corocznych sprawozdaniach z działalności PCPR nie zamieszczano informacji o sposobie realizacji Programu rozwoju

¹⁹ Uchwała Nr III/24/2012 z dnia 25 kwietnia 2012 r., Nr III/24/2013 z dnia 24 kwietnia 2013 r., Nr III/11/2014 z dnia 2 kwietnia 2014 r.

²⁰ Uchwała Nr III/24/2012 z dnia 25 kwietnia 2012 r., Nr III/24/2013 z dnia 24 kwietnia 2013 r., Nr III/11/2014 z dnia 2 kwietnia 2014 r.

²¹ Uchwała Nr XIII/190/2007 z dnia 28 listopada 2007 r.

²² W trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

pieczy. Nie określono wskaźników oceny, ani odpowiedzialności za zbieranie informacji. Program nie był monitorowany i oceniany oraz nie zawierał punktów docelowych działań.

3. Nie spełniono wymogu wynikającego z art. 182 ust. 5 *ustawy o pieczy zastępczej*, co w szczególności oznaczało, że zestawienie potrzeb sporządzano z powołaniem się na przepis *ustawy o pomocy społecznej* oraz nie wskazano zabezpieczenia środków pod te potrzeby. Nadto do tych potrzeb nie zaliczano spraw związanych z usamodzielnianiem się wychowanków pieczy zastępczej.

Dyrektor PCPR uznał przy tym za wystarczające zamieszczanie w sprawozdaniach z realizacji zadań z zakresu *ustawy o pieczy zastępczej* wyłącznie informacji, że PCPR realizuje Program rozwoju pieczy. Uznał także za wystarczające bieżące przedkładanie Zarządowi Powiatu Kłodzkiego zakresu potrzeb PCPR. Wskazał ponadto, że w przedkładanym Zarządowi Powiatu Kłodzkiego dokumencie „Sprawozdanie z działalności PCPR oraz wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej”, pomimo braku odwołania się do podstawy prawnej (*ustawy o pieczy zastępczej*), uwzględniano także potrzeby w zakresie pieczy zastępczej. Dyrektor PCPR nie potrafił wyjaśnić przyczyn nie wskazania zabezpieczenia środków na te potrzeby.

[Dowód: akta kontroli str. 220 - 226]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Wykorzystywaną formą informowania o możliwościach korzystania ze świadczeń związanych z usamodzielnianiem była publikacja na stronach Biuletynu Informacji Publicznej oraz bezpośredni kontakt z pracownikami PSPR. Niemniej jednak NIK zwraca uwagę, że w Centrum nie skorzystano z innych form upublicznienia przedmiotowych informacji, co może stanowić utrudnienie dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej.

2. NIK zauważa także, iż nie opracowano lokalnych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, określonych w art. 182 ust. 6 *ustawy o pieczy zastępczej*. Dyrektor PCPR podał, że nie opracowano takich programów ze względu na zaspokojenie potrzeb w zakresie określenia celów i zadań dotyczących pieczy zastępczej w przyjętym Programie rozwoju pieczy.

3. Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że ze względu na brak mieszkań chronionych Centrum nie miało możliwości udzielania pomocy w tym zakresie usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej, przez co ograniczony był zakres możliwego do uzyskania wsparcia.

Ocena cząstkowa

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, niewystarczająca była realizacja przez Centrum zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków i wyboru dla nich form pomocy. Jednocześnie działania w zakresie obejmującym opracowanie i realizację Programu rozwoju pieczy miały wyłącznie charakter formalny, ukierunkowany na wywiązanie się z obowiązku określonego w art. 180 ust. 1 *ustawy o pieczy zastępczej*.

2. Udzielanie pomocy na usamodzielnienie oraz jej skuteczność

Opis stanu
faktycznego

2.1. Udzielanie pomocy na usamodzielnienie nie było transparentne. Do dnia 10 grudnia 2013 r.²³ nie wprowadzono w Centrum pisemnych procedur dotyczących przyznawania osobom usamodzielnianym świadczeń na podstawie *ustawy o pieczy zastępczej*. Procedury związane z wydatkowaniem przez PCPR²⁴ środków publicznych PCPR nie były upublicznione i nie zawierały kryteriów udzielania pomocy. Na podstawie dostępnej w Centrum dokumentacji nie można było jednoznacznie stwierdzić, na podstawie jakich kryteriów przyznawano pomoc.

[Dowód: akta kontroli str. 247 – 258]

2.2. Świadczenia wynikające z art. 140 *ustawy o pieczy zastępczej* przyznawane były w minimalnej wysokości, która została określona w ww. ustawie. W okresie 2012-2013 osobom usamodzielnianym, które opuściły pieczę zastępczą, przyznawano następujące świadczenia:

²³ Zarządzeniem nr 15/2013 Dyrektor PCPR wprowadził pisemne procedury dotyczące przyznawania osobom usamodzielnianym świadczeń na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

²⁴ Zarządzenie nr 11/2010 Dyrektora PCPR z dnia 26 kwietnia 2010 r.

- pomoc na kontynuowanie nauki w wysokości 500,00 zł miesięcznie,
- pomoc na zagospodarowanie o wartości 1 500,00 zł jednorazowo (nie było przypadku, w którym o pomoc na zagospodarowanie starałaby się osoba legitymująca się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności, która byłaby uprawniona do uzyskania pomocy o wartości 3 000,00 zł),
- pomoc na usamodzielnienie w wysokości: w wysokości 6 600 zł – jeżeli osoba przebywała w pieczy zastępczej (w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną) przez okres powyżej trzech lat,
- w wysokości 3 300 zł – jeżeli osoba przebywała w ww. pieczy zastępczej przez okres od dwóch do trzech lat (natomiast w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną – 3 300 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej trzech lat); - w wysokości 1 650 zł – jeżeli osoba przebywała w pieczy zastępczej (w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną) przez okres poniżej dwóch lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Wśród osób usamodzielnianych, które opuściły pieczę zastępczą w latach 2012-2013, nie było osób, które dałyby wyraz niezadowolenia z pomocy przyznanej w wysokości wynikającej z *ustawy o pieczy zastępczej*. Żadna z osób nie kwestionowała wysokości przyznanych świadczeń ani też okresu, na jaki zostały przyznane, poza przypadkami, w których odmówiono przyznania pomocy.

Dwanaście osób, które w analizowanym okresie opuściły pieczę zastępczą, zwróciło się z wnioskiem o przyznanie więcej niż jednej formy pomocy. W przypadku odmowy przyznania świadczenia każdorazowo następowało to na podstawie decyzji administracyjnej. W analizowanych sprawach nie było przypadku, w którym udzielono pomocy w zakresie mniejszym niż we wniosku, poza dwoma przypadkami, w których odmówiono przyznania świadczenia. W jednym z przypadków odmówiono przyznania pomocy na kontynuowanie nauki z uwagi na fakt, że osoba usamodzielniana nie podjęła nauki w szkole i nie przedstawiła zaświadczenia stwierdzającego kontynuowanie nauki. W tym przypadku odmowa świadczenia poskutkowała rozpoczęciem nauki w szkole. Osoba usamodzielniana zapisała się do szkoły i na nowo wystąpiła z wnioskiem o przyznanie świadczenia. W kolejnym analizowanym przypadku nastąpiła odmowa przyznania pomocy na usamodzielnienie z uwagi na fakt, że osoba usamodzielniana porzuciła naukę w gimnazjum i nie wiązało się to z podjęciem zatrudnienia. W rezultacie osoba usamodzielniana podjęła dalszą naukę w gimnazjum. We wskazanych dwóch przypadkach odmowa udzielenia świadczeń wpływała motywująco na osoby usamodzielniane.

Wyboru form pomocy dokonywały osoby usamodzielniane w zależności od potrzeby pomocy, z jakiej chciałyby w danym momencie skorzystać. Formy pomocy były też określone w IFU, opracowanym przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielniania, przy uwzględnieniu w szczególności: chęci i potrzeby zdobycia wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, warunków mieszkaniowych osoby usamodzielnianej oraz sytuacji osoby usamodzielnianej na rynku pracy.

[Dowód: akta kontroli str. 259]

2.3. Na podstawie analizy kontrolnej dokumentacji zgromadzonej w 40 wybranych postępowaniach, zakończonych decyzjami administracyjnymi, wydanymi w sprawie usamodzielniania (dla 21 osób, które opuściły pieczę zastępczą w 2012 r. oraz 19 osób, które opuściły pieczę zastępczą w 2013 r.) ustalono, że:

- przyjmowane do rozpatrzenia wnioski wychowanków o usamodzielnienie, w tym wnioski o przyznanie pomocy spełniały warunki pod względem formalnym,
- wydawanie decyzji administracyjnych odbywało się zgodnie z obowiązującymi przepisami, a w szczególności spełniały one wymogi określone przepisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego²⁵ (dalej: kpa), do wniosku dołączone były wszystkie wymagane dokumenty, przestrzegano wymaganego

²⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 267 ze zm.

dla uzyskania pomocy okresu pobytu w pieczy zastępczej, a także prawidłowo wyliczono dochód przypadający na jedną osobę,

- wydanie decyzji administracyjnych poprzedzono wnikliwą analizą wniosków, zwłaszcza pod kątem spełnienia kryteriów, zachowane zostały terminy określone w kpa.

Dla 21 osób, które opuściły pieczę zastępczą w 2012 r. średni czas, jaki upłynął od ustanowienia opiekuna usamodzielnienia do opracowania IPU, wynosił 19 dni.

Dla 19 osób, które opuściły pieczę zastępczą w 2013 r. średni czas, jaki upłynął od ustanowienia opiekuna usamodzielnienia do opracowania IPU, wynosił 16 dni.

Dla 40 osób ogółem, które opuściły pieczę zastępczą w latach 2012-2013 średni czas, jaki upłynął od ustanowienia opiekuna usamodzielnienia do opracowania IPU, wynosił 17 dni.

W pięciu przypadkach, w których procedura trwała najdłużej okres, jaki upłynął od ustanowienia opiekuna usamodzielnienia do opracowania IPU, mieścił się w przedziale 39-46 dni.

Dla 21 osób, które opuściły pieczę zastępczą w 2012 r. średni czas, jaki upłynął od złożenia wniosku o przyznanie pomocy do wydania decyzji administracyjnej, wynosił 17 dni.

Dla 19 osób, które opuściły pieczę zastępczą w 2013 r. średni czas, jaki upłynął od złożenia wniosku o przyznanie pomocy do wydania decyzji administracyjnej, wynosił 19 dni.

Dla 40 osób ogółem które opuściły pieczę zastępczą w okresie 2012-2013 średni czas, jaki upłynął od złożenia wniosku o przyznanie pomocy do wydania decyzji administracyjnej wynosił 18 dni.

W pięciu przypadkach, w których procedura trwała najdłużej, okres, jaki upłynął od złożenia wniosku o przyznanie pomocy do wydania decyzji administracyjnej, wynosił 30 dni.

[Dowód: akta kontroli str. 260 - 265]

2.4. IPU w liczbie 33, które posiadały osoby usamodzielniane w powiecie kłodzkim, były opracowane zgodnie i na zasadach określonych w *ustawie o pieczy zastępczej*. Co najmniej na dwa miesiące przed ukończeniem pełnoletności 83% osób usamodzielnianych wskazało dane osoby, która podejmie się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia. Osoby te przedstawiły również zgodę opiekuna usamodzielnienia na pełnienie tej funkcji. Wyznaczeni opiekunowie usamodzielnienia zostali zaakceptowani przez Dyrektora PCPR. Dla 100% przypadków IPU zawierały zadania przewidziane do realizacji, sposób i formy ich realizacji, osoby odpowiedzialne i instytucje wspierające oraz terminy realizacji poszczególnych działań. Dla 100% przypadków IPU zawierały zobowiązanie opiekuna usamodzielnienia wobec wychowanka. Dla 83% przypadków IPU realizowane były terminowo. Dla 17% przypadków osoby usamodzielniane nie wywiązały się z obowiązków zawartych w IPU. PCPR czerpało na ten temat wiedzę przede wszystkim bezpośrednio od wychowanków, opiekunów usamodzielnienia, a także poprzez monitorowanie przebiegu nauki, kształcenia osób usamodzielnianych (kontakt ze szkołą). Dwie osoby usamodzielniane były zobowiązane dostarczać zaświadczenie stwierdzające kontynuowanie nauki częściej niż raz na sześć miesięcy.

Istniały przypadki dłuższego trwania okresu przygotowania IPU, mieszczące się w przedziale 39-46 dni, jednak były one zgodne z terminami wyznaczonymi przez *ustawę o pomocy społecznej* i *ustawę o pieczy zastępczej*. I tak:

- przypadek nr 1 - osoba usamodzielniana w dniu 6 czerwca 2012 r. ukończyła 18 rok życia. Zgodnie z przepisami *ustawy o pieczy zastępczej*, co najmniej dwa miesiące przed ukończeniem 18 roku życia powinna wyznaczyć opiekuna usamodzielnienia, który będzie ją wspierał przy realizacji IPU. Wyznaczenie opiekuna nastąpiło w dniu 21 marca 2012 r., czyli 77 dni przed ukończeniem 18 roku życia. IPU powinien być przygotowany, co najmniej na miesiąc przed ukończeniem 18 roku życia. IPU został przygotowany w dniu 6 maja 2012, tj. na 31 dni przed ukończeniem 18 roku życia, wobec powyższego okres przygotowania IPU od momentu wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia wynosił 46 dni, a terminy wyznaczone w *ustawie o pieczy zastępczej* zostały zachowane;
- przypadek nr 2 - osoba usamodzielniana w dniu 20 grudnia 2011 r. ukończyła 18 rok życia. Zgodnie z przepisami *ustawy o pomocy społecznej*, co najmniej dwa miesiące przed ukończeniem 18 roku życia powinna wyznaczyć opiekuna usamodzielnienia, który będzie ją wspierał przy realizacji IPU. Wyznaczenie opiekuna nastąpiło w dniu 4 października 2011 r., czyli 77 dni przed ukończeniem 18 roku życia. IPU powinien być przygotowany, co najmniej na miesiąc przed ukończeniem 18 roku życia. IPU został

przygotowany w dniu 15 listopada 2011 r., tj. na 35 dni przed ukończeniem 18 roku życia. Wobec powyższego okres przygotowania IPU od momentu wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia wynosił 42 dni, terminy wyznaczone w *ustawie o pomocy społecznej* zostały zachowane;

- przypadek nr 3 - osoba usamodzielniana w dniu 12 lutego 2012 r. ukończyła 18 rok życia. Zgodnie z przepisami *ustawy o pieczy zastępczej*, co najmniej dwa miesiące przed ukończeniem 18 roku życia powinna wyznaczyć opiekuna usamodzielnienia, który będzie ją wspierał przy realizacji IPU. Wyznaczenie opiekuna nastąpiło w dniu 2 grudnia 2011 r., czyli 72 dni przed ukończeniem 18 roku życia. IPU powinien być przygotowany, co najmniej na miesiąc przed ukończeniem 18 roku życia. IPU został przygotowany w dniu 16 stycznia 2012 r., tj. na 27 dni przed ukończeniem 18 roku życia. W tym przypadku został zachowany tylko termin wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia. PCPR nie posiadało informacji, z jakiego powodu nastąpiło przekroczenie terminu dotyczącego opracowania IPU.

IPU zawierały zadania przewidziane do realizacji, tj.: współdziałanie i wspieranie osoby usamodzielnianej w kontaktach z rodziną i środowiskiem, uzyskanie wykształcenia zgodnego z możliwościami i aspiracjami osoby usamodzielnianej (w tym plan kontynuowania nauki), uzyskanie kwalifikacji zawodowych, ustalenie uprawnień do ubezpieczenia zdrowotnego, osiedlenie się osoby usamodzielnianej w powiecie innym niż miejsce zamieszkania przez umieszczenie w placówce lub rodzinie zastępczej, uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych, podjęcie zatrudnienia, uzyskanie przysługujących świadczeń. IPU określały również sposób i formy pomocy, osoby i jednostki odpowiedzialne oraz terminy realizacji.

W 33 przypadkach osoby usamodzielniane oraz opiekunowie usamodzielnienia wywiązali się z zobowiązań zawartych w opracowanych IPU. W przypadku zmiany sytuacji życiowej osoby usamodzielnianej, opiekunowie bądź osoby usamodzielniane informowały Centrum o zaistniałych zmianach, po czym zostały sporządzone modyfikacje IPU przy udziale osoby usamodzielnianej oraz opiekuna, z wyszczególnieniem aktualnych na ten czas zmian.

Dostępna w PCPR dokumentacja pozwalała na stwierdzenie, że za przerwanie procesu usamodzielnienia odpowiedzialne były osoby usamodzielniane.

Choć *ustawa o pieczy zastępczej* nie precyzuje obowiązków opiekuna usamodzielnienia (poza obowiązkiem opracowania IPU) w Centrum przyjmowano, że do czynności opiekuna usamodzielnienia należy współpraca z osobą usamodzielnianą w zakresie realizacji IPU, monitorowanie aktualnej sytuacji życiowej osoby usamodzielnianej, jak również udzielanie wsparcia w sytuacji wystąpienia problemów w zakresie realizacji założonych działań zawartych w IPU.

PCPR posiadało dokumentację dotyczącą współpracy opiekunów usamodzielnienia z osobami usamodzielnianymi w formie modyfikacji IPU. Nie posiadało natomiast dokumentacji na temat częstotliwości spotkań opiekunów z wychowankami w celu realizacji poszczególnych punktów IPU, niemniej poprzez kontakt telefoniczny, bądź inną formę komunikacji, Centrum było informowane przez opiekunów o sytuacji osób usamodzielnianych. Opiekunowie usamodzielnienia systematycznie i regularnie współpracowali z osobami usamodzielnianymi, monitorując ich kontynuację nauki oraz składane wnioski dotyczące pomocy dla osoby usamodzielnianej oraz udzielali pomocy w znalezieniu lokalu mieszkalnego oraz zatrudnienia dla osób usamodzielnianych.

W następujących przypadkach stwierdzono wysoką częstotliwość kontaktów opiekuna usamodzielnienia z osobą usamodzielnianą:

- ✓ przypadek nr 1 - opiekunem usamodzielnienia osoby była osoba stanowiąca wcześniej rodzinę zastępczą. Opiekun stale monitorował sytuację życiową osoby usamodzielnianej, wykazując zainteresowanie w procesie jego kontynuacji nauki. Opiekun również przed usamodzielnieniem się osoby wykazywał zaangażowanie w znalezieniu dla wychowanka lokalu mieszkalnego, poprzez składanie oraz pozytywne opiniowanie wniosków do właściwego Burmistrza Miasta;
- ✓ przypadek nr 2 - opiekunem usamodzielnienia osoby był pedagog z placówki opiekuńczo-wychowawczej, gdzie przez cztery lata przebywała osoba usamodzielniana. Opiekun wykazywał zainteresowanie sytuacją życiową osoby usamodzielnianej, stale monitorując jej wybory życiowe. Opiekun udzielał wsparcia w zakresie podejmowanych

decyzji, jak również monitorował i opiniował wniosek o przyznanie lokalu mieszkalnego dla osoby usamodzielnianej. Współpraca z opiekunem usamodzielnienia była pozytywnie odbierana przez osobę usamodzielnianą, osoba może liczyć na wsparcie i pomoc w sytuacji wystąpienia problemów. Między osobą usamodzielnianą a opiekunem był utrzymywany stały kontakt telefoniczny;

- ✓ przypadek nr 3 - opiekunem usamodzielnienia był wychowawca placówki opiekuńczo-wychowawczej, gdzie przez ponad trzy lata przebywała osoba usamodzielniana. Między osobą a opiekunem istnieje dobra współpraca, prawidłowo i z zaangażowaniem realizowany jest IPU. Opiekun usamodzielnienia na bieżąco monitorował proces kontynuacji nauki oraz poczynił życiowych i podejmowanych decyzji.

W następujących przypadkach stwierdzono niską częstotliwość kontaktów opiekuna usamodzielnienia z osobą usamodzielnianą:

- ✓ przypadek nr 1 - opiekunem usamodzielnienia był wychowawca z placówki opiekuńczo-wychowawczej z terenu innego powiatu, gdzie osoba usamodzielniana przebywała przed usamodzielnieniem. Z uwagi na fakt, iż opiekun usamodzielnienia zamieszkiwał na terenie innego powiatu, jak również osoba usamodzielniana była osobą konfliktową i mało komunikatywną, kontakt pomiędzy osobą a opiekunem był utrudniony;
- ✓ przypadek nr 2 - opiekunem usamodzielnienia był wychowawca z placówki opiekuńczo-wychowawczej, gdzie osoba usamodzielniana przebywała przez ponad siedem lat. Z uwagi na fakt, iż były wychowanek placówki była osobą o ujemnej opinii społecznej, jak również opiekun usamodzielnienia sugerował, że osoba usamodzielniana przebywa w środowisku, które negatywnie wpływa na jego proces życiowy i dokonywanie właściwych wyborów - opiekun, pomimo starań, nie miał możliwości współpracowania z osobą usamodzielnianą w zakresie realizowania IPU;
- ✓ przypadek nr 3 - początkowo opiekunem usamodzielnienia została osoba sprawująca wcześniej funkcję rodziny zastępczej, w której przebywał wychowanek, jednakże z uwagi na stale narastające konflikty osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia, osoba usamodzielniana podjęła decyzję dotyczącą zmiany opiekuna usamodzielnienia, którym został jej partner życiowy. PCPR nie posiadało informacji dotyczącej współpracy z osobą usamodzielnianą przy realizacji IPU. Początkowo współpraca Centrum z opiekunem usamodzielnienia przebiegała pomyślnie, jednakże z czasem opiekun zaprzestał kontaktowania się z PCPR.

W *ustawie o pieczy zastępczej*, w katalogu pomocy udzielanej osobom usamodzielnianym, nie uwzględniono organizowania form wsparcia psychologicznego dla osób przerywających proces usamodzielnienia. W sytuacji, gdy osoba usamodzielniana zgłaszała chęć skorzystania z pomocy prawnej czy też psychologicznej, była kierowana odpowiednio do osoby udzielającej porad prawnych (w PCPR) czy też do Ośrodka Interwencji Kryzysowej, gdzie mogła uzyskać wsparcie psychologiczne.

Najczęstszym powodem rezygnacji osoby usamodzielnianej z dalszej realizacji IPU była rezygnacja z dalszej nauki na rzecz wyjazdu za granicę w celach zarobkowych, o czym część osób informował telefonicznie. Zdarzały się przypadki, w których osoby usamodzielniane nie przekazywały informacji o zaprzestaniu kontynuowania nauki.

Osoba usamodzielniana, przy współpracy z opiekunem usamodzielnienia, przygotowując IPU deklarowała chęć uzyskania zatrudnienia, bądź uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych. W przypadku złożenia wniosku o udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, Centrum udzielało takiej pomocy poprzez kontakt z burmistrzem lub wójtem. Żadna z osób usamodzielnianych nie złożyła wniosku o udzielenie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia, niemniej jednak pomoc taka była udzielana w formie przyjęcia do udziału w projekcie mającym na celu między innymi podniesienie kwalifikacji zawodowych.

Ustawa o pieczy zastępczej nie przewiduje składania w IPU deklaracji, na co zostaną przeznaczone środki w ramach usamodzielnienia. Osoby usamodzielniane w sytuacji złożenia wniosku o przyznanie pomocy na usamodzielnienie bądź zagospodarowanie, we wniosku deklarowały, na co zostaną przeznaczone środki z uzyskanej pomocy. W przypadku pomocy na usamodzielnienie świadczenie to przekazywane było bezpośrednio na rachunek, którego właścicielem była osoba usamodzielniana. Osoby usamodzielniane dysponowały przyznanymi świadczeniami i Centrum nie posiadało

narzędzia, za pomocą którego mogłoby weryfikować, w jaki sposób zostały zadysponowane środki z tytułu pomocy na usamodzielnienie. Organ przed wydaniem decyzji sprawdzał celowość przyznania świadczeń.

Przed rozpatrzeniem wniosku o przyznanie pomocy na usamodzielnienie, pracownik socjalny PCPR weryfikował w miejscu zamieszkania osoby usamodzielnianej, która złożyła wniosek, czy przyznanie pomocy jest zasadne. PCPR każdorazowo posiadało wiedzę, na co zostały przeznaczone środki w ramach pomocy na zagospodarowanie, gdyż pomoc ta przyznawana jest w formie rzeczowej. W przypadku pomocy na kontynuowanie nauki celowość tego świadczenia oceniana była w momencie złożenia wniosku przez osobę usamodzielnianą na podstawie zaświadczenia stwierdzającego kontynuowanie nauki a następnie nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy również na podstawie zaświadczenia, które było dostarczane przez osoby usamodzielniane. W przypadku braku zaświadczenia stwierdzającego kontynuowanie nauki Centrum występowało z wnioskiem do szkoły lub uczelni o informację na temat przebiegu nauki lub kształcenia osoby usamodzielnianej. Opierając się na posiadanej dokumentacji Centrum w 100% posiadało wiedzę, czy pomoc na kontynuowanie nauki została wydatkowana zgodnie z celem, na jaki została przyznana. Wśród osób usamodzielnianych, które w okresie 2012-2013 były objęte działaniami z art. 140 *ustawy o pieczy zastępczej*, dziewięć osób przerwało naukę w trakcie pobierania świadczenia na kontynuowanie nauki.

W IPU nie określono sposobu pomiaru oceniania wykonania zadań.

PCPR posiadało informację, że dziewięć osób usamodzielnianych powróciło do środowiska, z którego pochodzili przed umieszczeniem w pieczy zastępczej. Centrum nie posiadało informacji o problemach występujących w tym środowisku i aktualnej sytuacji. Centrum nie było informowane o sytuacjach wymeldowania wychowanków przebywających w pieczy zastępczej przez urzędy gmin z pobytu stałego w mieszkaniach komunalnych, jak i prywatnych zajmowanych przez rodziców biologicznych.

W czterech przypadkach, celem uzupełnienia dokumentacji osób usamodzielnianych, Centrum występowało z wnioskiem o udostępnienie danych osobowych w zakresie potwierdzenia zameldowania osoby usamodzielnianej przed umieszczeniem w pieczy zastępczej. W odpowiedzi na wniosek o udostępnienie danych osobowych, urzędy gmin zawierały informacje dotyczące miejsc zameldowania jak również wymeldowania.

Ustawa o pieczy zastępczej nie przewiduje dokonywania oceny wyników IPU. Takie oceny były sporządzane dla osób usamodzielnianych, co do których mają zastosowanie przepisy *ustawy o pomocy społecznej*.

[Dowód: akta kontroli str. 266-269]

2.5. Centrum nie monitorowało losów byłych wychowanków, w celu oceny skuteczności prowadzonego procesu usamodzielniania i nie знаło dalszych losów osób, którym udzielono pomocy.

W celu zapoznania się z opinią usamodzielnianych wychowanków oraz ich opiekunów, do osób wybranych do badania szczegółowego wysłano pisma z prośbą o wypełnienie ankiety dotyczącej przebiegu procesu usamodzielniania, tj. do opiekuna usamodzielnianego wychowanka, do usamodzielnianego wychowanka oraz do wychowanka, który przerwał proces usamodzielniania. Wypełnione ankiety przystali opiekunowie usamodzielnianych wychowanków w liczbie 9 (22,5% ankietowanych) usamodzielniani wychowankowie w liczbie 5 (12,5% ankietowanych). Z 10 ankietowanych wychowanków, którzy przerwali proces usamodzielniania, nie odpowiedział żaden.

W wyniku badania ankietowego stwierdzono, co następuje:

Ankieta dotycząca usamodzielniania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej (wypełnione ankiety przysłało 9 osób na 40 ankietowanych, tj. 22,5%) – wypełniona przez opiekunów				
Numer pytania kwestionariusza badania ankietowego	Treść pytania ankiety kwestionariusza badania ankietowego	Treść udzielonej odpowiedzi	Ilość udzielonych odpowiedzi	%
1.	2.	3.	4	5
1.	Jakie problemy napotyka się przy opracowaniu	Brak odpowiedzi	1	11,1
		Nie występowały problemy	1	11,1

	indywidualnego programu usamodzielnienia?	Nieumiejętność sprecyzowania przez wychowanka planów na przyszłość	5	55,5
		Brak perspektyw na docelowe rozwiązanie problemów bytowych	1	11,1
		Wygórowane aspiracje wychowanków niemieszczące się w ramach obowiązujących przepisów	1	11,1
		Razem	9	100
2.	Jak układała się Pani/Pana współpraca z usamodzielnianym wychowankiem? Jakże w tym zakresie występowały problemy? Czy może Pani/Pan wskazać ewentualne przykłady dobrych rozwiązań poprawiających tą współpracę?	Dobrze	1	11,1
		Dobrze (wychowankowie są wnukami opiekunów usamodzielnienia)	2	22,2
		Dobrze; większość problemów dotyczyła dojazdu do miejsca zamieszkania wychowanków – związane to było z dysponowanym czasem. Sami wychowankowie bardzo poważnie podchodzili do procesu usamodzielnienia	1	11,1
		Dobrze tylko wtedy, gdy wychowanek chciał utrzymywać kontakt i korzystać z rad i odpowiedzi opiekuna. Często po opuszczeniu placówki, wychowankowie „ginęli”	1	11,1
		Opiekun był wyznaczony z urzędu. Kontakt z osobą usamodzielnianą miał 1 raz, „czasami” 2 razy w miesiącu	1	11,2
		Różnie, w zależności czy wychowankowi powiodło się w życiu. Problem: zbyt długi okres sprawowania opieki nad wychowankiem usamodzielnianym	1	11,2
		Różnie, w zależności czy wychowankowi powiodło się i zrealizował swoje marzenia. Problem: Skrócenie okresu sprawowania opieki nad usamodzielnianym i przejęcie opieki przez PCPR	1	11,2
		Wychowanek, który chciał korzystać z pomocy opiekuna usamodzielnienia, korzystał z niej	1	11,1
		Razem	9	100
3.	Czy posiada Pani/Pan informacje na temat efektów procesu usamodzielnienia? Jakże	Tak, posiadam	1	11,1
		Tak (wychowanek jest wnukiem opiekuna usamodzielnienia).	1	11,1

	problemy utrudniają trwałe usamodzielnienie wychowanków?	Problem: podeszły wiek opiekuna usamodzielnienia (86 lat)		
		Tak (wychowanek jest wnukiem opiekuna usamodzielnienia). Problem: brak środków finansowych	1	11,1
		Tak, są dobre relacje z wychowankiem, podtrzymuje długo kontakt nawet po zakończeniu opieki	1	11,1
		Tak, 2 wychowanków radzi sobie dobrze w samodzielnym życiu. Problemy miały „praktyczny charakter”, tj. terminowe regulowanie rachunków, pilnowanie i dbanie o ważne dokumenty, niesprecyzowane plany odnośnie pracy	1	11,1
		Tak, najczęściej wychowankowie z własnej inicjatywy chcą się odciąć od nadzoru i doradztwa – chcą szybko sami o sobie bezwzględnie decydować. Problemy: częste zmienianie szkoły.	1	11,1
		Tak, wychowankowie na ogół nie mają wdrożonego nawyku samodzielnego życia	1	11,1
		Tak, jeżeli osoba usamodzielniana po 18 roku życia pozostaje w rodzinie zastępczej, to uzyskuje w niej wsparcie i proces usamodzielnienia przebiega dobrze.	1	11,1
		Nie posiadam	1	11,1
		Razem	9	100
4.	Co było dla Pani/Pana najtrudniejsze w sprawowaniu opieki nad usamodzielniającym się wychowankiem?	Brak odpowiedzi	2	22,2
		Nie było trudności opiekun uważał za udane sprawowanie opieki nad usamodzielniającym się wychowankiem	1	11,1
		Dojazd do wychowanka i ograniczenia czasowe	1	11,1
		Wytłumaczenie wychowance, iż powinna kontynuować naukę, nie zakładać rodziny zbyt wcześnie	1	11,1
		Motywacja wychowanka do nauki, zdobycia zawodu, korzystania z kursów i innych form samokształcenia	1	11,1
		Znalezienie mieszkania i	1	11,1

		przekonanie wychowanka, by znalazł pracę zarobkową; brak u wychowanka elementarnej wiedzy na temat funkcjonowania w życiu społecznym		
		Brak chęci współpracy ze strony wychowanka	1	11,1
		Brak kontaktu z wychowankiem w sytuacji znikomego stopnia realizacji obowiązku szkolnego	1	11,1
		Razem	9	100
5.	Z których działań była Pani/Pan najbardziej zadowolona? Które z nich przynoszą Pani/Pana zdaniem największe korzyści?	Rozmowy o życiu, wartościach i przyszłości	1	11,1
		Pozyskanie mieszkania i zatrudnienia	1	11,1
		Pozyskanie mieszkania i zatrudnienia oraz kontynuowanie nauki	1	11,1
		Kontynuowanie nauki na wyższym poziomie, podjęcie zatrudnienia; wymierne korzyści przynoszą programy socjoterapeutyczne realizowane z funduszy zewnętrznych	1	11,1
		Kontynuowanie nauki uzyskanie kwalifikacji zawodowych i zgodne z nimi zatrudnienie	1	11,1
		Pozyskanie mieszkania; korzyści: kiedy wychowanek nie wraca do rodziny biologicznej – patologicznej.	1	11,1
		Pozyskanie mieszkania, zdobycie umiejętności w załatwieniu wszelkich spraw urzędowych, znalezienie pracy, uzyskanie pomocy rzeczowej – nie z PCPR	1	11,1
		Działania inicjowane przez wychowanka na swoją rzecz	1	11,1
		Przekonanie rodziny zastępczej i osoby usamodzielnionej do wspólnego procesu usamodzielnienia	1	11,1
		Razem	9	100
6.	Czy i w jaki sposób można byłoby Pani/Pana zdaniem poprawić sposób/ procesy usamodzielniania, aby przynosiły większe korzyści wychowankom?	Brak odpowiedzi	1	11,1
		Nie ma nic do zmiany i poprawiania	1	11,1
		Zwiększenie środków na kontynuowanie nauki usamodzielnianego	1	11,1
		Zwiększenie nakładów finansowych na realizację programów edukacyjnych dla wychowanków przed usamodzielnieniem; Częścią tych programów powinien	1	11,1

		być monitoring i superwizja		
		Tworzenie mieszkań chronionych i socjalnych dla usamodzielnianych; Zwiększenie środków na kontynuowanie nauki usamodzielnianych	1	11,1
		Wprowadzenie krótkoterminowych planów usamodzielnienia z możliwością ich modyfikacji	2	22,2
		Zwiększenie ilości zajęć dla wychowanków przed usamodzielnieniem. Wiadomości przekazywane powinny mieć charakter bardziej praktyczny, dotyczący funkcjonowania na co dzień, sposobu dysponowania środkami finansowymi i własnością, gromadzenia i przechowywania dokumentów	1	11,1
		Informowanie opiekuna przez PCPR o działaniach po usamodzielnieniu; najczęściej wychowankowie wiele spraw załatwiają już później bezpośrednio z pracownikami PCPR-u	1	11,1
		Razem	9	100

Ankieta dotycząca usamodzielniania się pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej (wypełnione ankiety przysłało 5 osób na 40 ankietowanych, tj. 12,5%) – wypełniona przez usamodzielnianych wychowanków

Numer pytania kwestionariusza badania ankietowego	Treść pytania ankiety kwestionariusza badania ankietowego	Treść udzielonej odpowiedzi	Ilość udzielonych odpowiedzi	%
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Jakie problemy napotkał/a Pan/Pani przy opracowaniu indywidualnego programu usamodzielnienia?	Nie było czegoś takiego jak indywidualny program usamodzielnienia	1	20
		Nie było problemów przy opracowaniu indywidualnego programu usamodzielnienia	4	80
		Razem	5	100
2.	Jak układała się Pani/Pana współpraca z opiekunem? Jak w tym zakresie występowały problemy? Czy może Pani/Pan wskazać ewentualne przykłady dobrych rozwiązań poprawiających tę współpracę?	Dobrze	1	20
		Średnio; opiekun dużo obiecuje, mało dotrzymuje	1	20
		Raz dobrze, raz gorzej; dogadujemy się	1	20
		Współpraca z opiekunem była bardzo ograniczona	1	20
		Były problemy wychowawcze, pomoc w ich rozwiązywaniu była świadczona przez psychologa	1	20
		Razem	5	20

3.	Jak Pani/Pan ocenia osiągnięte przez siebie efekty procesu usamodzielnienia?	Dobrze; jestem zadowolony z siebie	1	20
		Dobrze; jestem zadowolona, mam własne mieszkanie, kontynuuję naukę	1	20
		W dalszym ciągu trzeba nadzorować kształcenie i wychowanie	1	20
		Średnio; na razie pomatu wszystkiego się ucze.	1	20
		Bardzo źle, ponieważ występują bardzo wielkie trudności w uzyskiwaniu mieszkania, w którym mógłbym rozpocząć samodzielne życie. Osoby usamodzielniane są zdane na łaskę, niełaskę i bezduszność urzędników.	1	20
		Razem	5	100
4.	Co było dla Pani/Pana najtrudniejsze w całym procesie usamodzielnienia?	Znalezienie pracy	1	20
		Otrzymanie mieszkania		
		Zdobycie funduszy na remont mieszkania (przydzielonego przez urzędników) w strasznym stanie.		
		Ze wszystkim dawałem sobie radę sam, dużo pomocy otrzymałem od osób bliskich	1	20
		Zaaklimatyzowanie się w nowym środowisku	1	20
		Trudności wynikały jak zwykle z dorastającym młodym człowiekiem	1	20
5.	Z których form wsparcia była Pani/Pan najbardziej zadowolona? Które z nich przynoszą Pani/Pana zdaniem największe korzyści?	Brak odpowiedzi	1	20
		Razem	5	100
		Kontakt był pozytywny; wychowanek korzystał z różnych przywilejów: kursów prawa jazdy, wycieczki	2	40
		Najbardziej zadowolona jestem z dofinansowania przez PCPR i wielu możliwości sugerowanych przez tę placówkę.	1	20
		Uczę się i pobieram środki tylko z PCPR	1	20
		Wsparcie finansowe, które pomogło mi w remoncie i wyposażeniu mieszkania.	1	20
6.	Czy i w jaki sposób można byłoby Pani/Pana zdaniem poprawić sposób/ procesy usamodzielniania, aby przynosiły większe korzyści wychowankom?	Razem	5	100
		Proces usamodzielnienia jest wystarczający.	1	20
		PCPR powinien się zająć sprawą mieszkań, jesteśmy uciążliwi dla innych urzędników.	1	20
		Częstszy kontakt z opiekunem.	1	20
		Od PCPR:	1	20

		Więcej środków finansowych, Pokrycie kosztów kursów prawa jazdy Prezenty na Dzień Dziecka		
		Większa ilość podejść do danego kursu. Zainteresowanie się wychowankiem po opuszczeniu pieczy zastępczej i wspomaganie go nie tylko w formie pieniężnej.	1	20
		Razem	5	100

[Dowód: akta kontroli str. 270 –301]

Opis stanu faktycznego

2.6. Z ustalonej liczby 71 osób usamodzielnionych w latach 2010-2011 do analizy wybrano po 30 osób z każdego z tych lat. Osoby te zamieszkiwały na terenie 12 spośród 14 gmin powiatu kłodzkiego, tj. w Gminie Miejskiej Kłodzko, Gminie Kłodzko, Gminie Miejskiej Nowa Ruda, Gminie Nowa Ruda, Gminie Kudowa Zdrój, Gminie Polanica Zdrój, Gminie Szczytna, Gminie Duszniki Zdrój, Gminie Bystrzyca Kłodzka, Gminie Radków, Gminie Łądek Zdrój oraz Gminie Międzyzlesie. Spośród tych w sumie 60 osób, 25 (41,7%) osób objętych były pomocą społeczną, w tym sześć długotrwale (powyżej jednego roku). Dane te pozyskano z ośrodków pomocy społecznej, funkcjonujących na obszarze wskazanych wyżej gmin²⁶.

[Dowód: akta kontroli str. 302 –316]

2.7. Centrum nie posiadało informacji dotyczących liczby osób gotowych do podjęcia zatrudnienia, ani też nie dysponowało wykazem poszukiwanych zawodów. Żadna z osób usamodzielnianych nie wnioskowała o udzielenie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Niemniej jednak pomocy takiej udzielano osobom, które zgłosiły chęć udziału w projekcie systemowym pn. „Bądź aktywny, uwierz w siebie”, współfinansowanym ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, mającym na celu zmniejszenie ryzyka wykluczenia społecznego poprzez działania aktywizacyjne w wymiarze zawodowym, edukacyjnym, zdrowotnym i społecznym. Działania te polegały między innymi na organizacji treningów kompetencji i umiejętności społecznych, warsztatów z doradcą zawodowym, terapii psychologicznej. Organizowane były również kursy i szkolenia zawodowe, podnoszące kwalifikacje zawodowe, zwiększające szanse osób usamodzielnianych na podjęcie zatrudnienia. W latach 2012-2013 Centrum udzielało pomocy w uzyskaniu zatrudnienia 14 osobom, które w tymże okresie opuściły pieczę zastępczą. Z dziesięciu osób, które rozpoczęły proces usamodzielnienia w 2012 r., pięć (50%) było zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy, z których dwie nie otrzymały żadnego wsparcia. Pozostałe trzy otrzymały wsparcie w postaci: propozycji stażu zawodowego (nieprzyjętej), zaliczenia do kandydatów do zatrudnienia w ramach umowy doposażenia i wyposażenia stanowiska pracy oraz podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego. Z dziewięciu osób, które rozpoczęły proces usamodzielnienia w 2013 r., siedem (77,8%) było zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy, z których trzy nie otrzymały żadnego wsparcia. Pozostałe cztery otrzymały wsparcie w postaci: propozycji stażu zawodowego (nieprzyjętej), wizyty u specjalisty ds. rozwoju zawodowego, propozycji porady zawodowej grupowej „zrozumieć samego siebie i otaczający świat w kontekście życia zawodowego” oraz propozycji zajęć aktywizacyjnych w Klubie Pracy. Dane te pozyskane zostały w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kłodzku²⁷.

[Dowód: akta kontroli str. 317 –323]

Uwagi dotyczące badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na fakt, że w okresie od 1 stycznia 2012 r. do 10 grudnia 2013 r. w PCPR nie wprowadzono przejrzystych procedur dotyczących przyznawania osobom usamodzielnianym świadczeń na podstawie ustawy o pieczy zastępczej.

²⁶ W trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

²⁷ W trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

W złożonych wyjaśnieniach Dyrektor PCPR podał, że: „do dnia 10 grudnia 2013 r., przedmiotowe świadczenia udzielane były zgodnie z przepisami ustawy o pieczy zastępczej, w szczególności od art. 140 do art. 153. Blisko dwuletnie doświadczenia w stosowaniu tejże ustawy, wskazały na konieczność wprowadzenia uregulowań wewnętrznych, głównie w zakresie zapisów dotyczących pomocy w opracowaniu IPU i dokumentacji gromadzonej na okoliczność złożenia wniosku o przyznanie świadczeń. Wprowadzona procedura związana z wydatkowaniem środków publicznych w PCPR stanowi usystematyzowanie czynności podejmowanych przez pracownika w toku postępowania. Informacje istotnie dla osób usamodzielnianych, tj. m.in. wykaz gromadzonej dokumentacji (stanowiący załącznik do w/w procedur), informacja o wysokości przysługujących świadczeń oraz formularze do pobrania- zostały opublikowane na stronach Biuletynu Informacji Publicznej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (www.pcpr.bip.klodzko.pl), niezwłocznie po dacie wejścia w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o pieczy zastępczej.

Dla przejrzystości i większej dostępności dla odbiorców, tj. osób usamodzielnianych podjęte zostaną prace nad opracowaniem szczegółowej procedury, dotyczącej przyznawania osobom usamodzielnianym świadczeń na podstawie ustawy o pieczy zastępczej, uwzględniającej m.in. rodzaje i wysokość świadczeń oraz terminy załatwiania spraw”.

[Dowód: akta kontroli str. 220 - 226]

Ocena cząstkowa

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli realizacja przez Centrum zadań w zakresie udzielania pomocy na usamodzielnienie, przebiegała prawidłowo. Niemniej jednak kryteria przyznawania pomocy w badanym okresie (do 10 grudnia 2013 r.) nie były przejrzyste. Brak pisemnych procedur przyznawania osobom usamodzielnianym świadczeń na podstawie ustawy o pieczy zastępczej oraz prowadzona w PCPR dokumentacja nie pozwalały na jednoznaczne ustalenie podstaw przyznania tej pomocy.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (dalej: *ustawa o NIK*), wnosi o:

1. Sporządzenie zestawienia potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej, stanowiących podstawę uchwalenia kolejnego trzyletniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej.
2. Informowanie o sposobie realizacji Programu rozwoju pieczy w przedkładanych Zarządowi Powiatu Kłodzkiego corocznych sprawozdaniach z działalności PCPR.
3. Sporządzanie i przedstawianie Zarządowi Powiatu Kłodzkiego zestawienia potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej z powołaniem się na właściwą podstawę prawną i wskazaniem zabezpieczenia środków na ten cel.
4. Opracowanie szczegółowych procedur przyznawania osobom usamodzielnianym świadczeń na podstawie ustawy o pieczy zastępczej - dla przejrzystości i większej dostępności dla odbiorców.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Delegatury Najwyższej Izby Kontroli we Wrocławiu, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 7 sierpnia 2014 r.

Kontroler:
Maria Ossowska
główny specjalista k.p.

Maria Ossowska
Podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Dyrektor

DYREKTOR
Delegatura Najwyższej Izby Kontroli
we Wrocławiu
z up. Podpis
Ziemowit Florkowski
Wicedyrektor

